

Flóra a vegetace Studánkového vrchu u Sedlce

Jiří Danihelka, Mikulov

1. Metodika

Předkládaný inventarizační průzkum byl zpracován pro potřeby referátu životního prostředí Okresního úřadu Břeclav. Lokalita byla navštívena dvakrát (ve dnech 31.8.1993 a 11.5.1995), přičemž byl pořízen soupis zjištěných druhů vyšších rostlin. Časně jarní aspekt nebyl zachycen. Seznam rostlin byl doplněn o druhy zapsané během několika náhodných návštěv lokality v minulosti. Rostlinná společenstva byla hodnocena pouze vizuálně. Fytocenologické snímky nebyly zapsány. Charakteristika přírodních podmínek byla zpracována na základě běžně dostupné literatury, která je na příslušném místě citována. Vědecká jména rostlin se řídí Seznamem vyšších rostlin... (Neuhäuslová et Kolbek 1982). Pokud není taxon v této práci obsažen, je uveden se jménem autora. Jména syntaxonů byly převzata z prací Sádlo (1991) a Mucina et Kolbek (1993).

2. Poloha a přírodní podmínky lokality

Enkláva travnaté a křovinné vegetace Studánkový vrch o rozloze větší než 10 ha (přesně nezjištěna) se nachází na prudkých svazích mezi kótami 253,2 a 254,3 ca 2,5 km severovýchodně od kostela v obci Sedlec. Středem lokality prochází hluboce zaříznuté údolí, které je obklopeno svahy jihovýchodní, jižní a západní orientace. Výškový rozdíl mezi dnem údolí a kótou 254,3 činí 40 m.

Dle geomorfologického členění České republiky (Demek 1987) je Studánkový vrch je nejvyšším bodem Lednické pahorkatiny, která je součástí Valtické pahorkatiny a leží na jihozápadním okraji Dolnomoravského úvalu.

Geologický podklad tvoří neogenní sedimenty, především vápnité jíly a písky (Buday 1963), které jsou místy překryty spraší (Demek 1987).

Klima oblasti je relativně kontinentální. Území patří k nejsušším a nejteplejším oblastem v ČR. Nejnižší teploty vzduchu zde bývají v lednu (průměrná teplota je $-1,3\text{ }^{\circ}\text{C}$), nejvyšší v červenci (průměrná teplota je $19,3\text{ }^{\circ}\text{C}$). Průměrná roční teplota činí ca $10\text{ }^{\circ}\text{C}$. Průměrný roční úhrn srážek činí 571 mm, z toho ve vegetačním období spadne 357 mm (klimatická stanice Mikulov; Vesecký et al. 1961). Syrový (1958) řadí území do teplé klimatické oblasti, okrsku A2, který je charakterizován jako teplý, suchý, s mírnou zimou a kratším svitem slunce.

Podle regionálně fytogeografického členění České republiky (Skalický in Hejný et Slavík 1988) patří lokalita do Panonského termofytika a je součástí fytogeografického podokresu 17c. Milovicko-valtická pahorkatina. Leží ve čtverci 7266a04 středoevropského síťového mapování.

3. Vegetační kryt a flóra lokality

Lokalita byla v minulosti zemědělsky využívána, a to převážně jako orná půda. V současnosti je obhospodářováno pouze malé políčko na dně údolí; vinohrádky na svazích byly v různých časových obdobích opuštěny. Vegetační kryt proto představují především různá sukcesní stádia úhorů (malá část lokality). Větší část lokality je kryta travobylinnými společenstvy (svaz *Cirsio-Brachypodium pinnati*) a porosty křovin (svaz *Prunio-Prunetetea* a *Prunio-Prunetetea*), které se z mezí šíří i na dříve obdělávané plochy. Místa jsou tato společenstva již značně zapojená.

Ve východní části je severní okraj lokality tvořen větrolamem (druhy nebyly zahrnuty do výčtu). Na zbývajících světových stranách je lokalita obklopena agrocénózami, tj. ornou půdou, popř. porosty víceletých pícnin.

3.1. Soupis zjištěných význačných syntaxonů (rostlinných společenstev)

Festuco-Brometea Br.-Bl. et R. Tx. ex Klika et Hadač 1944

Brometalia erecti Br.-Bl. 1936

Cirsio-Brachypodium pinnati Hadač et Klika in Klika et Hadač 1944

Rhamno-Prunetea R. Goday et Carbonell 1961

Prunetalia R. Tx. 1952

Prunion fruticosae R. Tx. 1952

Prunetum fruticosae Dziubaltowski 1925

Prunion spinosae Soó 1951

Ligustro-Prunetum R. Tx. 1952

3.2. Seznam zjištěných taxonů cévnatých rostlin

Acer campestre, *A. negundo*, *Achillea collina*, *A. pannonica*, *Adonis vernalis*, *Agrimonia eupatoria*, *Ajuga genevensis*, *Alliaria petiolata*, *Allium scorodoprasum*, *Alyssum alyssoides*, *Amorpha fruticosa* (vysazena do větrolamu, šíří se), *Anemone sylvestris*, *Arenaria serpyllifolia*, *Arrhenatherium elatius*, *Artemisia absinthium*, *A. pontica*, *A. vulgaris*, *Asparagus officinalis*, *Asperula cynanchica*, *Aster amelloides* Besser, *A. linosyris*, *Astragalus glycyphyllos*, *Atriplex oblongifolia*;

Berteroa incana, *Bothriochloa ischaemum*, *Brachypodium pinnatum*, *Bromus erectus*, *B. inermis*, *B. japonicus*, *B. sterilis*, *B. tectorum*, *Bryonia alba*, *Buglossoides purpureocaerulea*, *Bupleurum falcatum*;

Calamagrostis epigejos, *Camelina microcarpa*, *Campanula glomerata*, *Cannabis ruderalis*, *Carduus acanthoides*, *Carex muricata* s.l., *Carlina vulgaris* s.l., *Caucalis platycarpus* (segetální lem enklávy), *Centaurea pannonica*, *C. rhenana*, *C. scabiosa*, *Cerasus avium*, *Cerasus fruticosa*, *Chamaecytisus virescens* (Kováts ex Neilreich) Dostál, *C. virescens vergens austriacoides*, *Chenopodium album* s.l., *C. hybridum*, *Cichorium intybus*, *Cirsium arvense*, *C. vulgare*, *Clematis vitalba*, *Clinopodium vulgare*, *Conium maculatum*, *Conyza canadensis*, *Coronilla varia*, *Crataegus monogyna*;

Dactylis glomerata, *Datura stramonium*, *Daucus carota*, *Dorycnium germanicum*;

Elytrigia repens, *Eryngium campestre*, *Erysimum diffusum*, *Erysimum durum* J. et C. Presl, *Erysimum repandum* (segetální lem enklávy), *Euonymus europaea*, *Euphorbia esula*, *Euphorbia helioscopia*, *E. virgata*;

Falcaria vulgaris, *Fallopia dumetorum*, *Festuca rupicola*, *F. valesiaca*, *Filipendula vulgaris*, *Fragaria viridis*;

Galium album, *G. aparine*, *G. glaucum*, *G. verum*, *Geum urbanum*;

Hieracium umbellatum, *Holosteum umbellatum*, *Hypericum perforatum*;

Inula conyza, *I. oculus-christi*;

Juglans regia;

Knautia arvensis;

Lactuca serriola, *Lamium amplexicaule*, *Lathyrus latifolius*, *L. tuberosus*, *Lavatera thuringiaca*, *Ligustrum vulgare*, *Linaria vulgaris*, *Linum tenuifolium*, *Lithospermum officinale*, *Lonicera tatarica* (vysazena do větrolamu, šíří se), *Loranthus europaeus*, *Lotus corniculatus*;

Malus domestica, *Matricaria perforata*, *Melampyrum arvense*, *Melica transsilvanica*, *Muscari comosum*;

Nonnea pulla;

Odontites verna subsp. *serotina*, *Onobrychis viciifolia*, *Ononis spinosa*, *Origanum vulgare*;

Pastinaca sativa, *Peucedanum alsaticum*, *P. cervaria*, *Picris hieracioides* s.l., *Pimpinella saxifraga* s.l., *Plantago lanceolata*, *P. major*, *P. media*, *Poa pratensis* s.l. *Potentilla argentea*, *P. heptaphylla*, *P. recta*, *Phragmites australis*, *Prunus domestica*, *P. insititia*, *P. spinosa*, *Pyrus pyraster*;

Quercus pubescens s.l.;

Ranunculus polyanthemos, *Rapistrum perenne*, *Reseda lutea*, *Rhamnus catharticus*, *Rosa canina*, *R. pimpinellifolia*, *R. rubiginosa*, *Rubus caesius*, *Rumex obtusifolius*;

Salvia nemorosa, *S. verticillata*, *Sambucus nigra*, *Sanguisorba minor*, *Scabiosa ochroleuca*, *Setaria pumila*, *S. verticillata*, *S. viridis*, *Sherardia arvensis*, *Silene alba*, *S. nutans*, *S. vulgaris*, *Sinapis arvensis*, *Sisymbrium orientale*, *Solidago virgaurea*, *Stachys annua*, *S. recta*, *Stipa capillata*, *S. pulcherrima*, *Swida sanguinea*, *Symphytum officinale*;

Taraxacum sect. *Ruderalia* Kirschner, Öllgaard et Štěpánek, *Teucrium chamaedrys*, *Thlaspi perfoliatum*, *Trifolium campestre*, *T. rubens*;

Ulmus minor, *Urtica dioica*;

Valerianella olitoria, *Verbascum austriacum*, *Veronica arvensis*, *V. polita*, *V. teucrium*, *Viburnum lantana*, *V. opulus*, *Vicia tenuifolia*, *Vincetoxicum hirundinaria*, *Viola arvensis*, *V. hirta*, *V. odorata*, *Vitis vinifera*.

4. Význam lokality z hlediska ochrany přírody a doporučená opatření

1. Na území lokality se vyskytují tyto chráněnné druhy (podle příl. č. II vyhlášky MŽP ČR č. 395/1992 Sb.):
 - z kategorie silně ohrožených: kavyl sličný (*Stipa pulcherrima*); celkem 1 druh

- z kategorie ohrožených: hlaváček jarní (*Adonis vernalis*), sasanka lesní (*Anemone sylvestris*), hvězdnice chlumní (*Aster amelloides*), hvězdnice zlatovlásek (*Aster linosyris*), len tenkolistý (*Linum tenuifolium*), oman oko Kristovo (*Inula oculus-christi*) a dub pýřitý (*Quercus pubescens*); celkem 7 druhů
- 2. Vegetační kryt spolu s abiotickými podmínkami představuje význačný a typický ekosystém jižní Moravy, který je nutné zachovat. Lokalita je vzhledem ke své poloze uprostřed velké plochy intenzivně využívané orné půdy a značnému druhovému bohatství (celkem zjištěno 181 druhů vyšších rostlin) důležitým refugiem rostlinných druhů a zvyšuje ekologickou stabilitu krajiny.
- 3. Vegetační kryt zajišťuje důležitou protierozní ochranu svažitého území.
- 4. Pro zajištění efektivní ochrany doporučuji registraci lokality jako významného krajinného prvku podle zákona 114/1992 Sb.
- 5. Vzhledem k postupující sukcesi a zarůstání křovinami se jako nezbytná jeví péče lokalitu, a to periodické odstraňování křovin na dílčích plochách lokality.

5. Literatura

- Buday T. [ed.] (1963): Geologická mapa ČSSR. Mapa předčtvrtohorních útvarů. 1:200000. M-33-XXIX Brno.- ed. Ústřední ústav geologický, Praha.
- Demek J. [ed.] (1987): Zeměpisný lexikon České socialistické republiky. Hory a nížiny. - 584 p., ed. Academia, Praha.
- Hejný S. et Slavík B. [eds.] (1988): Květena československé socialistické republiky 1. - 560 p., ed. Academia, Praha.
- Mucina L. et Kolbek J. (1993): Festuco-Brometea. - In: Mucina L., Grabherr G. et Ellmayer T. [eds.], Die Pflanzengesellschaften Österreichs. Teil I. Anthropogene Vegetation, p. 420-492, Wien.
- Neuhäuslová Z. et Kolbek J. (1982): Seznam vyšších rostlin, mechorostů a lišejníků střední Evropy užitých v bance geobotanických dat BÚ ČSAV. - 224 p., Průhonice.
- Sádlo J. (1991): Vegetace křovin třídy *Rhamno-Prunetea* v České republice. - 20 p., Praha [Autoref. kand. dis. práce].
- Syrový S. [ed.] (1958): Atlas podnebí Československé republiky. - Sine pag., Praha.

Zusammenfassung

Flora und Vegetation des Hügels Studánkový vrch bei Sedlec

Die Trockenrasen- und Gebüschklave Studánkový vrch bei Sedlec (Südmähren, Bez. Břeclav, Quadrant 7266A der mitteleuropäischen Netzkartierung) liegt 2,5 km nordöstlich der Gemeinde. Es handelt sich um Brachen verschiedenen Alters, die einzelne Sukzessionsstadien darstellen. Am Fundort wurden insgesamt 181 Arten der höheren Pflanzen festgestellt, darunter z.B. *Adonis vernalis*, *Anemone sylvestris*, *Artemisia pontica*, *Aster amelloides*, *A. linosyris*, *Erysimum repandum*, *Inula oculus-christi*, *Linum tenuifolium*, *Quercus pubescens* und *Stipa pulcherrima*. Die fortgeschrittene Verbuschung macht Pflegemaßnahmen unentbehrlich.